

ശ്രീഃ
ശ്രീമതേ രാമാനുജായ നമഃ
ശ്രീമതേ നിഗമാന്തമഹാദേശികായ നമഃ
ഓം നമോ ഭഗവതേ വാസുദേവായ

മഹർഷി വേദവ്യാസപ്രണീതം ശ്രീമദ്ഭാഗവതമഹാപുരാണം

॥ അഷ്ടമസ്കന്ധേ ചതുർവിംശോധ്യായഃ ॥

This document has been prepared by

Sunder Kidāmbi

with the blessings of

ശ്രീ രംഗരാമാനുജ മഹാദേശികൻ

His Holiness śrīmad āṇḍavan śrīraṅgam

ശ്രീഃ
ശ്രീമതേ രാമാനുജായ നമഃ
ശ്രീമതേ നിഗമാന്തമഹാദേശികായ നമഃ
ഓം നമോ ഭഗവതേ വാസുദേവായ
ശ്രീമദ്ഭാഗവതമഹാപുരാണം
॥ അഷ്ടമസ്കന്ധേ ചതുർവിംശോധ്യായഃ ॥

രാജോവാച

ഭഗവന്ദേഹാതുമിച്ഛാമി ഹരേരദ്ഭുതകർമ്മണഃ |
അവതാരകമാമാദ്യാം മായാമത്സ്യവിഡംബനം ॥ 1 ॥

യദർഥമദധാദ് രൂപം മാത്സ്യം ലോകജുഗുപ്സിതം |
തമഃപ്രകൃതിദുർമർഷം കർമഗ്രന്ഥ ഇവേശ്വരഃ ॥ 2 ॥

ഏതന്നോ ഭഗവൻ സർവം യഥാവദ് വക്തുമർഹസി |
ഉത്തമശ്ലോകചരിതം സർവലോകസുഖാവഹം ॥ 3 ॥

സുത ഉവാച

ഇത്യുക്തോ വിഷ്ണുരാതേന ഭഗവാൻ ബാദരായണിഃ |
ഉവാച ചരിതം വിഷ്ണോർമത്സ്യരൂപേണ യത്കൃതം ॥ 4 ॥

ശ്രീശുക ഉവാച

ഗോവിന്ദസുരസാധുനാം ഹൃന്ദസാമപി ചേശ്വരഃ |
രക്ഷാമിച്ഛംസ്തന്നുർധത്തേ ധർമസ്യാർഥസ്യ ചൈവ ഹി ॥ 5 ॥

ഉച്ചാവചേഷു ഭൂതേഷു ചരൻ വായുരിവേശ്വരഃ |
നോച്ചാവചത്വം ഭജതേ നിർഗുണത്യാഭിയോ ഗുണൈഃ ॥ 6 ॥

ആസീദതീതകൽപാന്തേ ബ്രഹ്മോ നൈമിത്തികോ ലയഃ |
സമുദ്രോപപ്ലുതാസ്തത്ര ലോകാ ഭൂരാദയോ നൃപ || 7 ||

കാലേനാഗതനിദ്രസ്യ ധാതുഃ ശിശയിഷോർബലീ |
മുഖതോ നിഃസൃതാൻ വേദാൻ ഹയഗ്രീവോന്തികേഹരത് || 8 ||

ഇതാത്യാ തദ് ദാനവേന്ദ്രസ്യ ഹയഗ്രീവസ്യ ചേഷിതം |
ദധാര ശഫരീരൂപം ദഗവാൻ ഹരിരീശ്വരഃ || 9 ||

തത്ര രാജഋഷിഃ കശ്ചിന്നാല്ലാ സത്യവ്രതോ മഹാൻ |
നാരായണപരോത്ഥപൃത്തപഃ സ സലിലാശനഃ || 10 ||

യോസാവസ്മിൻ മഹാകൽപേ തനയഃ സ വിവസ്വതഃ |
ശ്രാദ്ധദേവ ഇതി ഖ്യാതോ മനുത്യേ ഹരിണാർപിതഃ || 11 ||

ഏകദാ കൃതമാലായാം കുർവതോ ജലതർപണം |
തസ്യാഞ്ജൽയുദകേ കാചിച്ഛഹർയേകാഭ്യപദ്യത || 12 ||

സത്യവ്രതോഞ്ജലിഗതാം സഹ തോയേന ഭാരത |
ഉത്സസർജ നദീതോയേ ശഫരീം ദ്രവിഡേശ്വരഃ || 13 ||

തമാഹ സാതികരുണം മഹാകാരുണികം നൃപം |
യാദോഭ്യോ ഇതാതിഘാതിഭ്യോ ദീനാം മാം ദീനവത്സല |
കഥം വിസൃജസേ രാജൻ ഭീതാമസ്മിൻ സരിഇജലേ || 14 ||

തമാത്മനോന്യഗ്രഹാർഥം പ്രീത്യാ മത്സ്യവപുർധരം |
അജാനൻ രക്ഷണാർഥായ ശഫർയാഃ സ മനോ ദധേ || 15 ||

തസ്യാ ദീനതരം വാക്യമാശ്രുത്യ സ മഹീപതിഃ |
കലശാപ്ലു നിധായൈനാം ദയാലുർനിന്യ ആശ്രമം || 16 ||

സാ തു തത്രൈകരാത്രേണ വർധമാനാ കമണ്ഡലൗ |
അലബ്ധ്വായ്ത്ഥാവകാശം വാ ഇദമാഹ മഹീപതിം || 17 ||

നാഹം കമണ്ഡലാവസ്തിൻ കൃച്ഛ്രം വസ്തുമിഹോത്സഹേ |
കൽപയൗകഃ സുവിപുലം യത്രാഹം നിവസേ സുഖം || 18 ||

സ ഏനാം തത ആദായ ന്യയാദൗദഞ്ചനോദകേ |
തത്ര ക്ഷിപ്താ മുഹൂർത്തേന ഹസ്തത്രയമവർധത || 19 ||

ന മ ഏതദലം രാജൻ സുഖം വസ്തുമുദഞ്ചനം |
പൃഥു ദേഹി പദം മഹ്യം യത്ത്യാഹം ശരണം ഗതാ || 20 ||

തത ആദായ സാ രാജ്ഞാ ക്ഷിപ്താ രാജൻ സരോവരേ |
തദാവൃത്യാത്മനാ സോഽയം മഹാമീനോന്വവർധത || 21 ||

നൈതൻമേ സ്വസ്തയേ രാജന്നുദകം സലിലൗകസഃ |
നിയേഹി രക്ഷായോഗേന ഹദേ മാമവിദാസിനി || 22 ||

ഇത്യുക്തഃ സോഽനയൻമത്സ്യം തത്ര തത്രാവിദാസിനി |
ജലാശയേ സമ്മിതം തം സമുദ്രേ പ്രാക്ഷിപജ്ജ്വലം || 23 ||

ക്ഷിപ്യമാണസ്തമാഹേദമിഹ മാം മകരാദയഃ |
അദന്ത്യതിബലാ വീര മാം നേഹോത്സഷ്ടമർഹസി || 24 ||

ഏവം വിമോഹിതസ്തേന വദതാ വൽഗുഭാരതീം |
തമാഹ കോ ഭവാനസ്താൻ മത്സ്യരുപേണ മോഹയൻ || 25 ||

നൈവം വീരയോ ജലചരോ ദൃഷ്ടോസ്താഭിഃ ശൂതോപി ച |
യോ ഭവാൻ യോജനശതമഹാഭിവാന്യനശേ സരഃ || 26 ||

നൂനം ത്വം ഭഗവാൻ സാക്ഷാദ്ധരിർനാരായണോവ്യയഃ |
അനുഗ്രഹായ ഭൂതാനാം ധത്സേ രൂപം ജലൗകസാം || 27 ||

നമസ്തേ പുരുഷശ്രേഷ്ഠ സ്ഥിത്യുത്പത്തുപ്യയേശ്വര |
ഭക്താനാം നഃ പ്രപന്നാനാം മുഖ്യോ ഹ്യാത്മഗതിർവിഭോ || 28 ||

സർവേ ലീലാവതാരാസ്തേ ഭൂതാനാം ഭൂതിഹേതവഃ |
ഇതാത്മമിച്ഛാമൃദോ രൂപം യദർഥം ഭവതാ ധൃതം || 29 ||

ന ത്യേരവിനാക്ഷ പദോപസർപണം
മുഷാ ഭവേത്സർവസുഹൃത്പ്രിയാത്മനഃ |
യഥേതരേഷാം പൃഥ്വഗാത്മനാം സതാ -
മദീദ്യശോ യദ്യപുരദ്ഭൂതം ഹി നഃ || 30 ||

ശ്രീശുക ഉവാച
ഇതി ബ്രുവാണം നൃപതിം ജഗത്പതിഃ
സത്യവ്രതം മത്സ്യവപുർയുഗക്ഷയേ |
വിഹർതുകാമഃ പ്രലയാർണവേബ്രവി -
ച്ചികീർഷുരേകാന്തജനപ്രിയഃ പ്രിയം || 31 ||

ശ്രീഭഗവാനുവാച
സപ്തദ്വേദ്യതനാദൂർധ്വമഹന്യേതദരിന്ദ്ര |
നിമക്ഷ്യത്യുപയാന്ദോധൗ ത്രൈലോക്യം ഭൂർഭുവാദികം || 32 ||

ത്രിലോക്യാം ലീയമാനായാം സംവർതാൻദസി വൈ തദാ |
ഉപസ്ഥാസ്യതി നൗഃ കാചിദ് വിശാലാ ത്വാം മയേരിതാ || 33 ||

ത്വം താവദോഷധീഃ സർവാ ബീജാൻയുച്ഛാവചാനി ച |
സപ്തർഷിഭിഃ പരിവൃതഃ സർവസത്തോപബൃംഹിതഃ || 34 ||

ആരുഹ്യ ബൃഹതിം നാവം വിചരിഷ്യസ്യവിക്ലവഃ |
ഏകാർണവേ നിരാലോകേ ഋഷീണാമേവ വർചസാ || 35 ||

ദോധൂയമാനാം താം നാവം സമീരേണ ബലീയസാ |
ഉപസ്ഥിതസ്യ മേ ശൃംഗേ നിബധ്നീഹി മഹാഹിനാ || 36 ||

അഹം ത്യാമൃഷിഭിഃ സാകം സഹനാവമുദൻവതി |
വികർഷൻ വിചരിഷ്യാമി യാവദ് ബ്രാഹ്മീ നിശാ പ്രഭോ || 37 ||

മദീയം മഹിമാനം ച പരം ബ്രഹ്മേതി ശബ്ധിതം |
വേത്സ്യസ്യനുഗൃഹീതം മേ സമ്പ്രശ്ശേർവിവൃതം ഹൃദി || 38 ||

ഇത്ഥമാദിശ്യ രാജാനം ഹരിരന്തരധീയത |
സോഽൻവവൈക്ഷത തം കാലം യം ഹൃഷീകേശ ആദിശത് || 39 ||

ആസ്തീര്യ ദർഭാൻ പ്രാക്ശുലാൻ രാജർഷിഃ പ്രാഗുദങ്മുഖഃ |
നിഷസാദ ഹരേഃ പാദൗ ചിന്തയൻ മത്സ്യരൂപിണഃ || 40 ||

തതഃ സമുദ്ര ഉദ്യേലഃ സർവതഃ പ്ലാവയൻ മഹീം |
വർധമാനോ മഹാമേഘൈർവർഷദ്ഭിഃ സമദ്യശ്യത || 41 ||

ധ്യായൻ ഭഗവദാദേശം ദദ്യുശേ നാവമാഗതാം |
താമാരുരോഹ വിപ്രപ്രന്ദ്രരാദായൗഷധിവിരുധഃ || 42 ||

തമുചൂർമുനയഃ പ്രീതാ രാജൻ ധ്യായസ്യ കേശവം |
സ വൈ നഃ സങ്കടാദന്യാദവിതാ ശം വിധാസ്യതി || 43 ||

സോഽനുധ്യാതസ്തതോ രാജ്ഞാ പ്രാദുരാസീൻമഹാർണവേ |
ഏകശൃംഗധരോ മത്സ്യോ ഹൈമോ നിയുതയോജനഃ || 44 ||

നിബധ്യ നാവം തച്ഛൃംഗേ യഥോക്തോ ഹരിണാ പുരാ |
വരത്രേണാഹിനാ തുഷ്ടസ്തുഷ്ടാവ മധുസൂദനം || 45 ||

രാജോവാച

അനാദ്യവിദ്യോപഹതാത്മസംവിദ -

സ്തൻമൂലസംസാരപരിശ്രമാതുരാഃ |
 യദൃച്ഛയേഹോപസ്യതാ യമാപ്സു -
 ര്വിമുക്തിഭോ നഃ പരമോ ഗുരുർഭവാൻ || 46 ||

ജനോബുധോഽയം നിജകർമ്മബന്ധനഃ
 സുഖേച്ഛയാ കർമ്മ സമീഹത്യേസുഖം |
 യത്സേവയാ താം വിധുനോത്യസൻമതിം
 ഗ്രന്ഥിം സ ഭിന്യാധ്യഭയം സ നോ ഗുരുഃ || 47 ||

യത്സേവയാഗേരിവ രുദ്രരോദനം
 പുമാൻ വിജഹ്യാൻമലമാത്മനസ്തമഃ |
 ഭജേത വർണം നിജമേഷ സോഽവ്യയോ
 ഭൂയാത്സ ഇൗശഃ പരമോ ഗുരോർഗുരുഃ || 48 ||

ന യത്പ്രസാദായുതഭാഗലേശ -
 മന്യേ ച ദേവാ ഗുരവോ ജനാഃ സ്വയം |
 കർതും സമേതാഃ പ്രഭവന്തി പുംസ -
 സ്തമീശ്വരം ത്വാം ശരണം പ്രപദ്യേ || 49 ||

അചക്ഷുരന്ധസ്യ യഥാഗ്രണീഃ കൃത -
 സ്തഥാ ജനസ്യാവിദുഷോബുധോ ഗുരുഃ |
 ത്വമർകദൃക്സർവദൃശാം സമീക്ഷണോ
 വൃതോ ഗുരുർനഃ സ്വഗതിം ബുഭുത്സതാം || 50 ||

ജനോ ജനസ്യാദിശത്യേസതീം മതിം
 യയാ പ്രപദ്യേത ദുരത്യയം തമഃ |
 ത്വം ത്വവ്യയം ഇതാനമമോഘമഞ്ജസാ
 പ്രപദ്യതേ യേന ജനോ നിജം പദം || 51 ||

ത്വം സർവലോകസ്യ സുഹൃത്പ്രിയേശ്വരോ
 ഹ്യാത്മാ ഗുരുർഇതാനമഭീഷ്ടസിദ്ധിഃ |
 തമാപി ലോകോ ന ഭവന്തമന്ധധീ -
 ര്ജുനാതി സന്തം ഹൃദി ബദ്ധകാമഃ || 52 ||

തം ത്വാമഹം ദേവവരം വരേണയം
 പ്രപദ്യ ഇൗശം പ്രതിബോധനായ |
 ചരിന്ധ്യർഥദീപൈർഭഗവൻ വചോഭി -
 ര്ഗ്രന്ഥീൻ ഹൃദയ്യാൻ വിവൃണു സ്വമോകഃ || 53 ||

ശ്രീശുക ഉവാച
 ഇത്യുക്തവന്തം നൃപതിം ഭഗവാനാദിപൂരുഷഃ |
 മത്സ്യരൂപീ മഹാംഭോധൗ വിഹരംസ്തത്ത്വമബ്രവീത് || 54 ||

പുരാണസംഹിതാം ദിവ്യാം സാംഖ്യയോഗക്രിയാവതിം |
 സത്യവ്രതസ്യ രാജർഷേരാത്മഗുഹ്യമശേഷതഃ || 55 ||

അശ്രൗഷീദ്യുഷിഭിഃ സാകമാത്മതത്ത്വമസംശയം |
 നാവ്യാസീനോ ഭഗവതാ പ്രോക്തം ബ്രഹ്മ സനാതനം || 56 ||

അതീതപ്രലയാപായ ഉത്ഥിതായ സ വേധസേ |
 ഹത്യാസുരം ഹയഗ്രീവം വേദാൻ പ്രത്യാഹരദ്ധരിഃ || 57 ||

സ തു സത്യവ്രതോ രാജാ ഇതാനവിഇതാനസംയുതഃ |
 വിഷ്ണോഃ പ്രസാദാത് കൽപേന്ദ്രിന്നാസീദ് വൈവസ്വതോ മനുഃ || 58 ||

സത്യവ്രതസ്യ രാജർഷേർമായാമത്സ്യസ്യ ശാർംഗിണഃ |
 സംവാദം മഹദാഖ്യാനം ശ്രുത്വാ മുച്യേത കിൽബിഷാത് || 59 ||

അവതാരോ ഹരേര്യോധ്യം കീർതയേദൻവഹം നരഃ |
 സങ്കൽപാസ്തസ്യ സിദ്ധ്യന്തി സ യാതി പരമാം ഗതിം || 60 ||

പ്രലയപയസി ധാതുഃ സുപ്തശക്തേർമുഖേഭ്യഃ
 ശ്രുതിഗണമപനീതം പ്രത്യുപാദത്ത ഹത്യാ |
 ദിതിജമകഥയദ് യോ ബ്രഹ്മ സത്യവ്രതാനാം
 തമഹമഖിലഹേതും ജിഹ്മമീനം നതോന്യീ || 61 ||

|| ഇതി ശ്രീമദ്ഭാഗവതേ മഹാപുരാണേ വൈയാസികൃമഷ്ടാദശസാഹസ്രാം
 പാരമഹംസ്യാം സംഹിതായാം അഷ്ടമസ്കന്ധേ മത്സ്യാവതാരചരിതാനുവർണനം
 നാമ ചതുർവിംശോധ്യായഃ ||